

Digitalizacija baštine na primjeru multimedijske platforme "Zaspal Pave"

Sučić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:394410>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Lucija Sučić

**Digitalizacija baštine na primjeru multimedijske
platforme “Zaspal Pave”**

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kulturalne studije

Lucija Sučić

Matični broj: 0009062345

Digitalizacija baštine na primjeru multimedijske platforme “Zaspal Pave”

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij kulturologije

Mentor: doc. dr. sc. Benedikt Perak

Rijeka, 4.9.2020.

Sažetak

Ovaj završni rad temelji se na multimedijskoj platformi “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr>). Platforma predstavlja digitalizirani opus napjeva karakterističnog tijesnog dvoglasja s područja Istre i Hrvatskog Primorja iz istoimene zbirke, u koju je napjeve okupio i notno zabilježio poznati hrvatski skladatelj i melograf Ivan Matetić Ronjgov. Na primjeru navedene platforme prikazuje se jedinstven način rekonceptualizacije i arhiviranja nematerijalne kulturne baštine u vidu tradicionalne sjevernojadranske glazbene ostavštine, kao i poticanja na njeno daljnje korištenje i uživanje. Ovakav način digitalizacije baštine predstavlja suvremen, renomiran i interaktivni pristup arhivskoj građi Ustanove Ivan Matetić Ronjgov.

Ključne riječi: digitalizacija, baština, nematerijalna baština, tradicijska glazba, Ivan Matetić Ronjgov, Zaspal Pave

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Kulturna baština	2
2.1 Pojam kulturne baštine	2
2.2 Nematerijalna kulturna baština	2
2.2.1 Tijesno dvoglasje Istre	3
2.3 Uloga i značaj kulturne baštine	4
3. Digitalizacija kulturne baštine	5
3.1 Elaboracija pojma	5
3.2 Razlozi i značaj digitalizacije kulturne baštine	7
3.3 Primjeri praksi digitalizacije	8
4. Platforma “Zaspal Pave”	9
4.1 O platformi	9
4.2 Ivan Matetić Ronjgov	10
4.2.1 Biografija	10
4.2.2 Melografski i glazbeni rad	10
4.2.3 Zbirka “Zaspal Pave”	12
4.3 Postupak izrade	13
4.4 Izgled i sadržaj platforme	14
4.5 Mogućnosti platforme	15
5. Značaj platforme i daljnji razvoj	16
6. Zaključak	18
7. Popis literature	19
8. Popis izvora	20
9. Popis priloga	22

1. Uvod

21. stoljeće era je velikih promjena za ljudski svijet, pogotovo u vidu rapidno mijenjajuće tehnologije koja je posljedično uvjetovala promjenu i adaptiranje na jedan posve novi način života. Možemo reći da živimo u informacijskom dobu, a pridjev informacijsko polazi od činjenice da su danas informacije svuda oko nas, i što je najvažnije, veoma dostupne. U tom kontekstu zapravo ne postoji područje koje nije podleglo promjenama, ili se nije moralo prilagoditi zahtjevima modernog društva barem u nekom segmentu.

U duhu tehnologije i digitalizacije izvire i tema ovog završnog rada, što je digitalizacija baštine na konkretnom praktičnom primjeru multimedijske platforme “Zaspal Pave”. Platforma je nastala na temelju istoimene zbirke napjeva poznatog hrvatskog skladatelja i melografa Ivana Matetića Ronjgova, a koja u sebi okuplja napjeve Istre i Hrvatskog Primorja koje karakterizira specifično i kulturno zaštićeno tijesno dvoglasje Istre.

Struktura ovog rada konceptualno se sastoji od tri djela. U prvom obradit ću pojmove kulturne baštine, što je važno za širi kontekst ovog rada. U njemu ću se baviti pojmom kulturne baštine kao i pojmom nematerijalne kulturne baštine, u čijem ću se potparagrafu partikularno baviti tijesnim dvoglasjem Istre. Također, u kraju prvog dijela osvrnut ću se na ulogu i značaj kulturne baštine. Drugi dio posvećen je digitalizaciji kulturne baštine gdje ću elaborirati sam pojam digitalizacije zasebno, kao i u kontekstu kulturne baštine te ću u nadolazećim pasusima pojasniti razloge i značaj digitalizacije baštine.

Treći dio bavi se samom platformom “Zaspal Pave”, gdje ću u svojevrsnom uvodu ukratko opisati platformu, izložiti biografiju, melografski i glazbeni rad Ivana Matetića Ronjgova, te ću poseban pasus posvetiti njegovoj zbirci napjeva naziva “Zaspal Pave” koja je sama baza za izradu platforme. U nastavku opisat ću korake nastajanja platforme, postupak njezine izrade, te ću se osvrnuti na njen izgled, sadržaj, mogućnosti i značaj.

2. Kulturna baština

2.1. Pojam kulturne baštine

Kao svojevrsni uvod u ovaj rad potrebno je osvrnuti se i zapravo prikazati definiciju samog pojma kulturne baštine, budući da u tu nišu spada i glazbena platforma “Zaspal Pave” koja je temelj ovog rada. “Široko definirano, kulturna baština obuhvaća izuzetno bogate i vrijedne materijalne predmete i materijale u zbirkama kulturnih institucija; baštinu zastupljenu u krajolicima i izgrađenom okolišu te nematerijalnu, življenu baštinu poput običaja i tradicija” (Borowiecki et al, 2016: xix). Definicija Nilsona i Thorell je pojednostavljena i glasi kako se kulturna baština odnosi na korištenje prošlosti od strane modernog društva (Nilson, Thorell, 2018: 10). Kao što se vidi iz definicija, pojam kulturne baštine ne obuhvaća samo opipljivo i materijalno, već i ono nevidljivo koje i dalje postoji i protkano je dugi niz godina kroz život određene zajednice, a koji u sebi čuva tradiciju, vrijednosti, identitet, umjetnost, historijske narative i kulturnu memoriju.

2.2 Nematerijalna kulturna baština

Nematerijalna kulturna baština “uključuje nematerijalne kulturne tradicije ili žive izraze naslijeđene od naših predaka i prenesene na naše potomke, kao što su usmene tradicije, izvedbene umjetnosti, društvene prakse, rituali, svečani događaji, znanja i prakse koje se odnose na prirodu i svemir ili na znanje i vještine kojima ljudi stvaraju nematerijalnu kulturu tradicionalnih zanata (poput folklora, tradicija, jezika i znanja), te prirodnu baštinu (uključujući kulturno značajne krajolike i biološku raznolikost)”¹. Nematerijalna kulturna baština je instanca kulturne prakse koja je neovisna o modernom načinu života i govori o načinima prošlosti. Vrijedna jednako kao i materijalna, nematerijalnu baštinu potrebno je zaštititi i čuvati. To valja učiniti jer je nematerijalna baština izvor identiteta zajednice od visoke važnosti radi toga što ona ne prenosi samo jedan aspekt života već njegovu cjelokupnost. Ona je imala svoju društvenu funkciju koja je najčešće bila vezana uz rad i život na selu, a s globalizacijom i industrijalizacijom ta uloga se promijenila jer su se ti rituali vezani uz svakodnevni život bitno promijenili. Stoga, nematerijalna kulturna baština važan je faktor u održavanju kulturalne različitosti naspram sve rastuće globalizacije, te njeno razumijevanje ujedno pomaže u interkulturalnim dijalozima te potiče uzajamno poštovanje i učenje o drugim

¹ “Preserving Culture and Heritage Through Generations” (2014.)

načinima života². Njena važnost leži upravo u bogatstvu znanja i vještina koje se prenose kroz generacije.

2.2.1 Tijesno dvoglasje Istre

Nematerijalna kulturna baština, točnije glazba i glazbena tradicija, u kontekstu ovog rada od velikog su značaja. “Glazba, iako nije "fizička" stavka, ima toliku važnost za opisivanje kulture kao i njezine fizičke usporedbe, poput slika, skulptura i pogrebnih predmeta, ne samo u moderno doba, već i u prošlosti.” (Inawat, 2015: 229). Glazba je duboko ukorijenjena u svakoj kulturi. Tradicionalna glazba karakterizira se u suprotnosti s modernom u smislu procesa njene proizvodnje, prakse i distribucije i kao neovisna o glazbenoj industriji (Li, 2013: 22).

Glazbena platforma, o kojoj će biti više riječi u kasnijim paragrafima, okuplja napjeve iz zbirke pjesama naziva “Zaspal Pave” autora Ivana Matetića Ronjgova. Napjeve karakterizira tzv. dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog Primorja, što je kompleksan stil folklorne glazbe koji se zasniva na netemperiranim tonskim odnosima³, kao i na vrlo specifičnoj boji tona koja se u vokalnoj instanci postiže djelomičnim nazalnim pjevanjem, a u instrumentalnoj izvodeći na tradicionalnom instrumentu sopile.

Sopila, još nazivana sopela ili sopel, je pučki glazbeni instrument izrazitog tipa oboe, točnije preostatak starog europskog šalmaja, je sitni, diskantski instrument cjelog instrumentalnog roda šalmaja i bomharda, koji se razvio već krajem srednjeg vijeka (Širola, 1933: 1). Sopila u svom pisku ima dvostruki jezičac te ima ljevkastu obliku s šupljim tijelom. U glazbenoj praksi ovaj stari tradicionalni instrument u našem području sačuvao se do dan danas, “u svom sasvim primitivnom obliku, oko Kvarnera: Kastavština, Vinodol i najpače otok Krk. Negda su sopile upotrebljavali i u Istri; na pr. u Labinštini, pa u srednjoj Istri i u okolici Pole, gdje su ih nazivali “roženice”” (Širola, 1933: 1). U praksi se sopile najčešće sviraju u paru, pa tako postoje velika i mala sopila, a jedina razlika je njihova veličina i samim time početni ton.

Kao dodatno ukazivanje na značaj tijesnog dvoglasja Istre i Hrvatskog Primorja govori činjenica da su uvrštena na UNESCO-v popis svjetske nematerijalne kulturne baštine.

² “Preserving Culture and Heritage Through Generations” (2014.)

³ Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog Primorja, Službeni portal ministarstva kulture (<https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=5229>)

2.3 Uloga i značaj kulturne baštine

Holtorf navodi kako je uloga kulturne baštine u društvu bila podupiranje identitetskog kolektiva nacije pružajući istoj specifično porijeklo i evoluciju koja je prisutna do dan danas (Holtorf, 2011: 10). Možemo zaključiti kako je kulturna baština spoj jezika, religije, teritorija, umjetnosti i kulture u jednom širokom smislu. Nadalje, Holtorf govori kako “kulturna baština također može pružiti mogućnosti zajednicama da se brinu za nešto krhko i na taj način ona promovira osjećaj odgovornosti, upornosti i poštovanja za znanja i vrijednosti sugrađana ili građana.” (Holtorf, 2011: 13).

U tim riječima nalazi se značaj kulturne baštine. Ona ima veliki potencijal u smislu poboljšanja kvalitete života ljudi, razumijevanju prošlosti, potpomaganju teritorijalnoj koheziji, poticanju ekonomskog rasta, otvaranju mogućnosti zapošljavanja i podrške širem razvoju kao što su primjerice poboljšanje obrazovanja ili umjetnosti (Borowiecki et al, 2016: xix). Budući da kulturna baština zajednicu na određen način drži na okupu jer je u njoj sačuvan identitetski zapis koji korijene vuče u prošlost i u sebi sadrži kulturnu memoriju, kulturna baština samim time potpomaže tu istu zajednicu održati zajednicom, što se dalje reflektira na jedan skladan i dobar odnos među ljudima i zajednički suživot, što pak utječe na općenitu kvalitetu života. Da nema kulturne baštine, ne bi bilo poveznice i osjećaja pripadnosti samoj kulturi, a to je izuzetno važno upravo gledano iz kuta identiteta.

Castells pod pojmom identiteta podrazumijeva određen proces stvaranja smisla na temelju kulturnog atributa ili srodnog niza kulturnih atributa kojima je dana neka prednost u odnosu prema drugim izvorima smisla (Castells, 2002: 16). Identitet u kontekstu baštine vrelo je iz kojeg pojedinci razvijaju vlastiti osjećaj o identitetu, kao i osjećaj za razne životne, socijalne i kulturne vrijednosti.

Isto tako, baština je u identitetskom smislu važna za generiranje osjećaja različitosti spram drugih, kako na teritorijalnoj, tako i na kulturološkoj razini. Upravo ta diferencijacija često je i izvor ponosa u odnosu na druge zajednice. Različitost u kontekstu kulturne baštine može se promatrati i iz ekonomskog kuta, što je plodonosno za turizam određenog podneblja jer ga pospješuje nudeći ljudima nešto različito od onog što već znaju ili posjeduju.

Samim time, kulturna baština je i od velikog značaja za edukaciju upravo iz svoje veze s prošlošću, iz koje zajednice prirodnim putem uče. “Međusobno učenje i usporedba s prethodnicima ključni su faktor za jačanje regionalnih i lokalnih ambicija za unapređenje valorizacije i očuvanja kulturne

baštine”⁴. Kulturna baština u sebi sadržava razne umjetničke kodove koji su izvor znanja, vještina i vrijednosti povezanih uz razne sfere ljudskog života. U kontekstu edukacije, Biryukova i Nikonova (2017) tvrde da uloga kulturne baštine u odgoju i obrazovanju modernog čovjeka nestaje i odlazi u pozadinu, pod pritiskom protoka informacija. Stoga u današnjem svijetu postoji svojevrsna opasnost da kulturna baština postane samo fenomen, pa je iz tog razloga, uz sve gore navedene, od iznimne važnosti zaštititi ju i nastaviti proučavati.

U Republici Hrvatskoj u području kulture i kulturne baštine djeluje Ministarstvo kulture i medija, koje kao vladino tijelo obnaša poslove poput “razvitka i unapređenja kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kulturnog života i kulturnih djelatnosti; osnivanja ustanova i drugih pravnih osoba u kulturi; promicanja kulturnih veza s drugim zemljama i međunarodnim institucijama; stručnih i upravnih poslova za Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO; upravnih poslova u području javnog informiranja; poticanja programa kulturnih potreba pripadnika hrvatskoga naroda u drugim zemljama; osiguravanja financijskih, materijalnih i drugih uvjeta za obavljanje i razvitak djelatnosti kulture, a osobito muzejskih, galerijskih, knjižničarskih, arhivskih, kazališnih, glazbenih i glazbeno-scenskih, nakladničkih, likovnih i filmskih”⁵. Ministarstvo kulture i medija kroz svoje djelovanje potiče i štiti očuvanje, organiziranje i promoviranje kulturne baštine. Kao primjer institucije koja se nalazi pod okriljem Ministarstva kulture i medija je Ustanova Ivan Matetić Ronjgov, koja prezervira memoriju, glazbeno stvaralaštvo i životni rad glazbenika Ivana Matetića Ronjgova, kao i tradicijsku glazbu Istre, Hrvatskog primorja i sjeverno-jadranskih otoka.

3. Digitalizacija kulturne baštine

3.1 Elaboracija pojma

Digitalizacija “u najširem smislu znači prevođenje analognoga signala u digitalni oblik (analogno-digitalna pretvorba). U užem smislu, to je pretvorba teksta, slike, zvuka, pokretnih slika (filmova i videa) ili trodimenzijskog oblika nekog objekta u digitalni oblik, u pravilu binaran kôd zapisan kao računalna datoteka sa sažimanjem podataka ili bez sažimanja podataka, koji se može obrađivati, pohranjivati ili prenositi računalima i računalnim sustavima”⁶. Vežić primjećuje kako je

⁴ “Digital solutions in the field of cultural heritage”, izvješće, str. 3

⁵ Kulturne djelatnosti. Ministarstvo kulture i medija (<https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijeva/kulturne-djelatnosti-186/186>)

⁶ Digitalizacija. Hrvatska enciklopedija (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=68025>)

razvoj informatičkih tehnologija i računalne grafike od 1960-ih nadalje počeo utjecati na mnoge nepovezane discipline, pa tako i na kulturnu baštinu, a kada je '90-ih uspostavljen WWW (World Wide Web), on je u potpunosti izmijenio način na koji kulturna baština može biti očuvana, prezentirana i konzumirana (Vežić, 2014: 1). Digitalizaciju možemo promatrati kao proces koji je omogućio lice današnjeg tehnološkog svijeta. Većina informacija danas postoji u nekoj vrsti digitalnog oblika. Digitalne tehnologije neminovno utječu na naše razumijevanje, oblikovanje i način na koji percipiramo i koristimo informacije oko nas. Važno je za istaknuti kako nove digitalne tehnologije otvaraju put ka novim načinima komunikacije, rada i oblikovanja svega vezanog uz gotovo sve aspekte društva, pa tako i kulturnu baštinu.

Digitalna baština napravljena je od materijala baziranog na računalu, trajne vrijednosti koje se čuvaju za sadašnje i buduće generacije⁷. "Digitalizacija kulturne baštine odnosi se na dinamičku i razvijajuću interdisciplinarnu domenu koja obuhvaća filozofske, socijalne, kulturne, ekonomske i upravljačke aspekte i posljedice upravljanja kulturnom baštinom u tehnološkom okruženju." (Vežić, 2014: 1). UNESCO na svojoj web stranici nabraja i glavne strategije očuvanja kulturne baštine u digitalnom smislu, a neki od njih su rješavanje početne problematike, selekciju materijala i briga o njihovoj sigurnosti, njihovo kontroliranje korištenjem strukturiranih metapodataka i ostale dokumentacije radi lakšeg pristupa, zatim zaštita integriteta i identiteta podataka, premašivanje tehnoloških prepreka i pružanje pristupa unatoč njima i konačno upravljanje programima očuvanja radi postizanja svojih ciljeva na isplativ, pravovremen, cjelovit, proaktivan i odgovoran način⁸.

Sama digitalizacija je tek početni proces za disciplinu digitalne humanistike (intersekcije digitalne tehnologije i humanističkih znanosti). Kako Konfić ističe, "digitalni se objekti pohranjuju i opisuju kako bi se omogućilo njihovo pregledavanje (*browse*), pretraživanje (*search*), dodavanje bilješki (*annotate*) i spremanje (*archive*). Primjenjuju se razni tipovi klasifikacije, formiraju se baze podataka, tekstove je moguće markirati i kodirati. Slijede analize i kritičko propitivanje, a zatim vizualizacija/e rezultata analize te ostali načini predstavljanja istraživačkih postignuća" (Konfić, 2017: 229).

⁷ Concept of Digital Heritage. UNESCO (<https://en.unesco.org/themes/information-preservation/digital-heritage/concept-digital-heritage>)

⁸ Concept of Digital Preservation. UNESCO (<https://en.unesco.org/themes/information-preservation/digital-heritage/concept-digital-preservation>)

3.2 Razlozi i značaj digitalizacije kulturne baštine

Tehnologija i tehnološka uronjenost predstavljaju glavnu osobinu današnjeg društva u kojem živimo. Zahtjevi za digitalizacijom postali su sve veći radi potražnje dostupnosti i brzine pristupa informacijama. O tome koliko je digitalizacija važna govori činjenica da je danas gotovo sve dostupno *online*. Drugim riječima, većina materijala danas se proizvodi, distribuira i njima se pristupa putem Interneta i u digitalnim formatima. Socio-kulturalni kontekst se promijenio, i ljudi su navikli sve potrebne informacije imati doslovce na dlanu - putem pristupa raznim vrstama tehnologije koje koriste Internet, i to neovisno o fizičkoj lokaciji u prostoru. Stoga možemo reći da je jedan od glavnih razloga digitalizacije kulturne baštine definitivno odgovor na zahtjeve suvremenog društva u vidu praćenja tehnoloških trendova.

Svi načini fizičkog prezerviranja zahtijevaju brojne uloge i resurse kako bi se adekvatno zaštitili, dok je s digitalnim instancama to puno jeftinije i ne zahtijeva toliku količinu daljnjeg održavanja, a opet osigurava uvjetno rečeno vječnost digitalnog zapisa. Također, dok fizičkim načinima očuvanja prijete mnoge opasnosti poput elementarnih nepogoda, nezgoda, uništavanja i sličnog, za digitalne zapise taj rizik je bitno manji.

Važan razlog digitaliziranja kulturne baštine je efektivnost očuvanja baštinskih materijala. "Digitalno očuvanje sastoji se od procesa usmjerenih na osiguranje kontinuirane dostupnosti digitalnih materijala. To uključuje pronalaženje načina za prezentaciju onoga što je izvorno predstavljeno korisnicima kombinacijom softverskih i hardverskih alata koji djeluju na podatke"⁹.

U ovom kontekstu valja istaknuti i pojam vidljivosti. Naime, mjesta čuvanja baštine raznih vrsta jesu muzeji, arhivi, knjižnice, konzervatorski centri i ostale institucije koji su tradicionalno smatrani zaštitnicima baštine. Dok fizička mjesta gdje se baština konzervira baština nisu uvijek dostupna svima (radi troška dolaska do lokaliteta i vremena potrebnog za put do određenog lokaliteta), vidljivost se ovdje odnosi na doslovnu mogućnost gledanja/slušanja/konzumiranja baštine za što je potrebna najčešće samo internetska konekcija. Constantinidis smatra kako se ta tradicionalna uloga sada može proširiti i na uklapanje u digitalnu kulturnu baštinu, što rezultira očuvanjem digitalne kulturne baštine za buduće generacije i poticaj za jači angažman javnosti s baštinom koja im je od značaja (Constantinidis, 2016: 216). Time digitalni oblik kulturne baštine može doprinijeti osjećaju povezanosti s određenim mjestom ili određenim društvom. Također, digitalizacijom lokalna baština postaje svjetskom kulturnom baštinom upravo radi dostupnosti i umreženosti.

⁹ Concept of Digital Preservation. UNESCO (<https://en.unesco.org/themes/information-preservation/digital-heritage/concept-digital-preservation>)

Danas se sve više shvaća da baština, kao i kultura uopće, mora služiti ljudima i društvu na jasno definiran način (Holtorf, 2011: 8). Od izuzetne važnosti u kontekstu digitalizacije baštine je socijalna, kulturalna i edukacijska inkluzija (Borowiecki et al, 2016: xx). Mnoge od institucija za očuvanje baštine “prošle su kroz brojne stadije reinventiranja njihove funkcije i uloge u društvu” (Borowiecki et al, 2016: xx). Na digitalan način, diseminacija informacija, znanja, kao i njihovo korištenje, mogu služiti u puno većem omjeru jer gotovo da nema ograničenja. Također, puno više ljudi može joj pristupiti iz raznih lokacija, kulturoloških, ekonomskih i društvenih pozadina. To vodi ka povećavanju njenog korištenja. Kulturna baština mora postati dostupna u digitalnom formatu kako bi nove interaktivne usluge, prilike za kulturalno učenje i iskustvo mogle biti ponuđene (Geser et al, 2014: 7).

Konačno, mnogi ističu i monetarni okvir kao važan razlog digitalizacije u današnjem svijetu. Zaključak sa Interregovog *briefinga* glasi kako “Digitalizacija pretvara europske kulturne resurse u važan stup digitalne ekonomije. Štoviše, europskom bogatom kulturnom nasljeđu daje jasan profil na Internetu, promovira regije, štiti kulturnu raznolikost i doprinosi boljoj kvaliteti života. Digitalne tehnologije pružaju ogromne mogućnosti za poboljšanje pristupa javnosti različitim oblicima kulturnih dobara i njegovu upotrebu. Potiče razvoj kreativnog alata za učenje i obrazovanje, kao i turističke aplikacije, dokumentarne filmove itd.”¹⁰. Neke od njih nikada ne bi mogli niti pogledati niti poslušati a na ovaj način se to može napraviti.

3.3 Primjeri praksi digitalizacije

Brojne se ustanove i institucije bave digitalizacijom kulturne baštine i predstavljaju primjere uspješne i utilitarne prakse digitalizacije same baštine u svrhu svih gore navedenih razloga.

U kontekstu ovog rada valja istaknuti rad Ustanove Ivan Matetić Ronjgov, čiji se digitalizirani opus glazbenih napjeva Istre i Hrvatskog primorja, kao i cjelokupan melografski rad Ivana Matetića Ronjgova, nalazi na web stranici naziva “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr>). Postoje i mnoge druge ustanove koje se bave digitalizacijom kulturne baštine, među kojima je i EADH - European association for digital humanities. Neki od EADH-ovih uspješnih projekata su *#dariahTeach*, multilingvalna platforma otvorenog koda koja okuplja materijale za učenje i vježbu za digitalne umjetnosti i humanistiku; *1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War*, projekt čiji je rezultat bio opus svih materijala na temu prvog svjetskog rata; *ARIADNE*,

¹⁰ “Digital solutions in the field of cultural heritage”, izvješće, str. 2

platforma za integraciju postojećih arheoloških podataka u svrhu dijeljenja podataka i pomaganja u istraživanjima, te mnogi drugi uspješni projekti¹¹.

U ožujku 2020. godine Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske predstavilo je projekt “e-Kultura - Digitalizacija kulturne baštine” čija je svrha upravo povećanje pristupa kulturnoj baštini te njena trajna zaštita u digitalnom obliku¹². Na ovaj način će se povećati dostupnost i pristupačnost informacijama i kulturnoj baštini svim zaljubljenicima u baštinu.

4. Platforma “Zaspal Pave”

4.1 O platformi

“Zaspal Pave” multimedijaska je platforma koja okuplja digitalizirani opus narodnih pjesama Istre i Hrvatskog primorja, koje je u istoimenoj zbirci sakupio i notno zabilježio skladatelj i melograf Ivan Matetić Ronjgov. Na platformi se u digitaliziranom obliku nalaze napjevi s područja Istre, Hrvatskog primorja, otoka Krka, Cresa, Paga i Suska. Cilj je projekta, čiji je rezultat bila izrada platforme, bio digitalizirati arhivu Ustanove Ivan Matetić Ronjgov te stvoriti multimedijalnu bazu znanja koja će oživiti glazbenu baštinu Istre i hrvatskog primorja i istovremeno očuvati kulturnu baštinu, autohtoni folklor i općenito približiti ljudima i popularizirati sjevernojadransku tradicijsku glazbu, kao i Matetićeve rad.

Na izradi platforme surađivali su prije svega Ustanova Ivan Matetić Ronjgov na čelu s voditeljem Darkom Čargonjom i suradnicom Doris Brusić, koja je pružila uvid u arhivu i pomoć pri prikupljanju građe, profesorica Diana Grgurić i profesor Benedikt Perak s Odsjeka za kulturalne studije Filozofskog fakulteta u Rijeci, koji su kroz kolegije *Digitalna humanistika*, *Nova glazba* i *Popularna glazba* pružali mentorsku, stručnu i znanstvenu podršku te Laboratorij za istraživanje kulturne složenosti pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, kao i studenti neizostavni rad Odsjeka za kulturalne studije.

¹¹ Projects. EADH - European association for digital humanities (<https://eadh.org/projects>)

¹² <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/predstavljen-projekt-e-kultura-digitalizacija-kulturne-bastine-u-muzeju-mimara/19230>

4.2 Ivan Matetić Ronjgov

4.2.1 Biografija

Ivan Matetić Ronjgov rođen je 10. travnja 1880. godine u selu naziva Ronjgi (Prašelj, 1990: 14), koje se nalazi u primorsko - goranskoj županiji. Upravo po imenu sela dobio je nastavak na prezime "Ronjgov". Za vrijeme svog života okušao se u nekoliko poslova. Prvo je kratko vrijeme učio zanat u kovačnici, a potom odlazi u Kopar u učiteljsku školu (Prašelj, 1990: 14). Ondje je stekao temelj znanja koje će kasnije Ronjgov koristiti u svom radu. Već u Kopru prepoznat je njegov glazbeni talent od strane mnogih profesora koji su ga krenuli izučavati u smjeru narodne glazbe. U periodu od 1899. pa do 1912. Matetić djeluje kao učitelj u manjim mjestima, poput Žminja, Kanfanara, Klane i ostalih, a do 1919. počinje predavati u Opatiji, te svoju diplomu konačno stječe na Zagrebačkoj muzičkoj akademiji 1922. (Prašelj 1990: 14). Tijekom čitavog svog rada i obrazovanja Matetić je proučavao tradicionalnu glazbu Istre i Hrvatskog Primorja izučavajući njenu tonsku strukturu. Nakon mirovine, u razdoblju od 1938. do 1945. živio je u Beogradu, a 1946. vraća se u Rijeku gdje kraće vrijeme radio kao honorarni učitelj. Glazbena škola u Rijeci i danas nosi njegovo ime. Tijekom mirovine Matetić je velik dio vremena posvećivao izučavanju tradicionalne glazbe koja je bila glavni fokus gotovo čitavog njegovog života. Uz izučavanje, Matetić se posvetio i komponiranju te melografskom radu. Preminuo je 27. lipnja 1960. (Matetić Ronjgov, 1990: 14).

Slika 1. Ivan Matetić Ronjgov

4.2.2 Melografski i glazbeni rad

Matetićev Melografski rad počinje početkom 1900.-ih godina s njegovim početkom zaposlenja kao učitelja. Tijekom rada, Matetić je nerijetko obilazio istarska i primorska sela te otoke u potrazi za glazbenicima i ljudima koji su imali iskustva s tradicionalnom sjeverno jadranskom glazbom. Saznanja bi pažljivo dokumentirao u svojim bilježnicama gdje je vodio zapise o

tekstovima i melodijama, oslanjajući se isključivo na sluh i vlastito melografsko iskustvo. Matetić je često bilježio samo dominantni prvi glas, iako je znao da takvo pjevanje nije moguće bez drugog glasa. No radi kompleksnosti i specifičnosti ovakvog pjevanja, i činjenice da je neke mikrotonalitete bilo gotovo nemoguće zapisati postojećim grafičkim zapisom, često su zapisi ostali nepotpuni i samo s prvim glasom. Tu je od velikog značaja njegov bivši učenik Dušan Prašelj, koji je urednik same zbirke “Zaspal Pave”, jer je on nadopunio sve što je u zapisima falilo i tako dao ogroman doprinos Matetićevo životnu radu.

Upravo radi stroge specifičnosti sjevernojadranskog glazbenog izričaja, mnogi su često mislili da je Matetić u svojim zapisima griješio, no to nipošto nije bio slučaj. On je bio svjestan toga da mu postojeći grafički načini bilježenja glazbe nisu bili dovoljni da njima adekvatno obuhvati i zabilježi mikrotonalnu glazbu¹³. Nakon 25 godina dugog i mukotrpnog rada, Matetić je uspio razraditi vlastitu teoriju o istarskoj ljestvici, gdje je otkrio ključ “po kojem pjevaju naši Istrani, Primorci i boduli, po kojem sopu naše sopile” (Prašelj, 1990: 18).

Matetić je tijekom života uspio sakupiti ukupno 566 napjeva, te ako tom broju pridodamo 164 napjeva iz Čakavsko-primorske pjevanje iz 1939. godine, dolazimo do broja od 694 napjeva¹⁴. Taj broj treba uzeti samo uvjetno, te je on u stvarnosti i veći jer su mnogi napjevi izgubljeni ili pak sporadično objavljivani. Najveći dio Matetićeve ostavštine preuzet je od njegove dvije kćeri, i radi se o brojnim kajdankama, zapisima, bilježnicama i notnim zapisima.

Matetićevo skladateljstvo također je od izuzetne važnosti. Nakon postavljanja teorije o istarskoj ljestvici, počinje se baviti skladanjem, a najveći dio čine vokalne, odnosno vokalno-instrumentalne skladbe obilježene folklornim karakteristikama istarsko-primorske glazbe¹⁵. Većinom se radi o zbarskim *a capella* skladbama s instrumentalnom pratnjom, koje su od neprocjenjive kulturne važnosti jer upravo u njima Matetić ponovno oživljava stari duh narodne istarske glazbe. Tu su i solo popijevke, dvopjevi, scenska glazba za igrokaze i razni napjevi. “Među instrumentalnim skladbama nalaze se klavirske minijature, minijatura za harfu te obrade za tamburaški orkestar. Od sakralnih djela posebno mjesto među zauzimaju „Zapisi pučkog nabožnog pjevanja Sjevernog Jadrana”¹⁶. Matetić je svojim rad temeljio na tradicionalnoj sjevernojadranskoj glazbi i folklornoj tradiciji čime je zauvijek zarobio u vremenu svoj duh, rad i ljubav prema toj glazbi.

¹³ Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>)

¹⁴ Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>)

¹⁵ Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>)

¹⁶ Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>)

Danas se velika većina Matetićevo­g rada čuva u arhivama i izložbenim prostorijama ustanove “Ivan Matetić Ronjgov” na Viškovu, spomen kući ovog nadasve velikog skladatelja

4.2.3 Zbirka “Zaspal Pave”

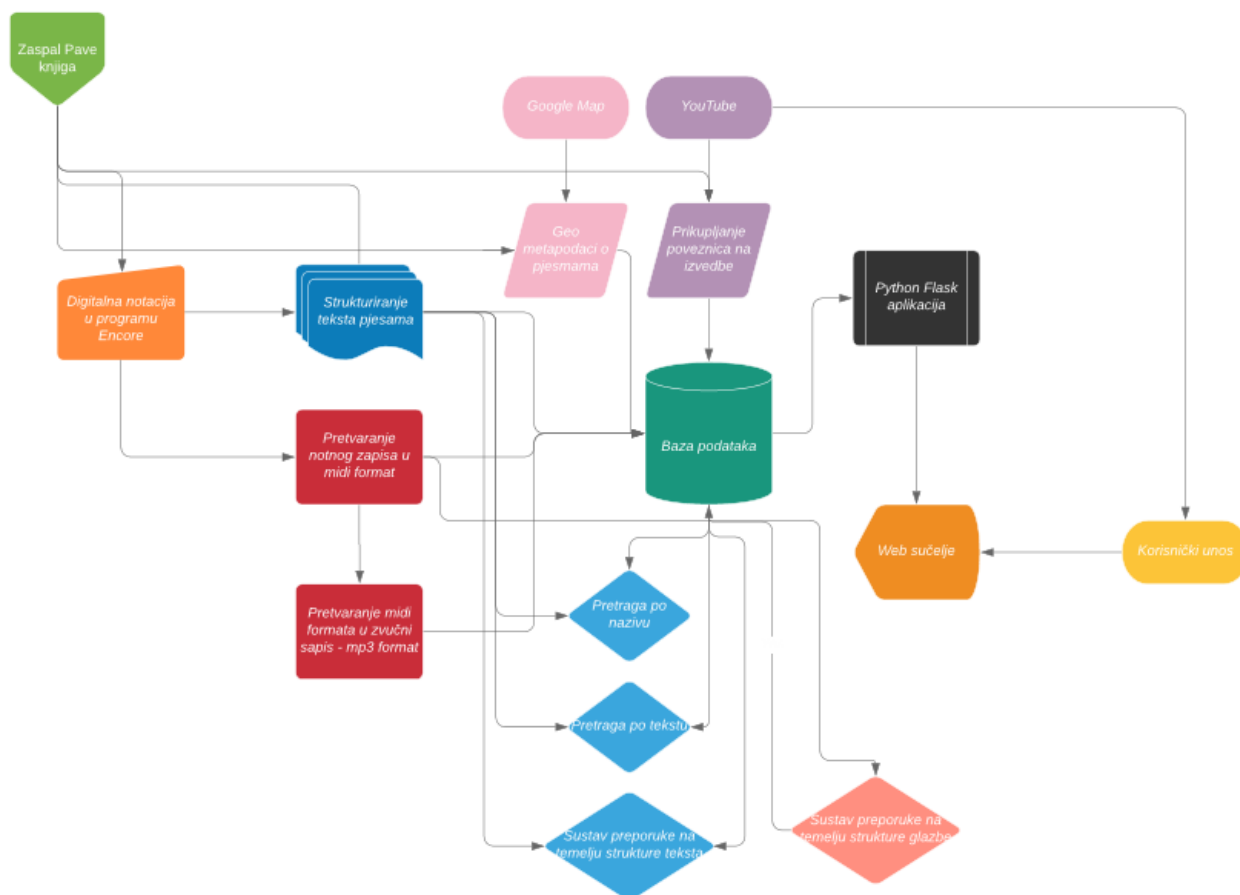
Zbirka “Zaspal Pave” kao što je spomenuto okuplja tradicionalne narodne pjesme Istre i Hrvatskog Primorja, te predstavlja jedinstvenu zbirku Matetićevo­g životnog rada. Zbirka je objavljena 1990. godine od strane Matetićevo­g učenika Dušana Prašelja.

U zbirci se nalaze napjevi iz područja Istre i Hrvatskog primorja te otoka Krka, Cresa i Suska. Svako od pojedinih područja sadrži napjeve koji su unutar istih dodatno kategorizirani po lokalitetima. Istarsko područje predstavlja 109 napjeva iz Pazinštine, 33 napjeva iz Poreštine, 65 napjeva iz Puljštine, 66 napjeva iz Žminjštine, 33 napjeva iz Bujštine, 4 napjeva iz Bužeštine, 17 napjeva iz Labinštine, 22 napjeva iz Kastavštine; Hrvatsko primorje obuhvaća 6 napjeva iz Novog Vinodolskog, 4 napjeva iz Grižana, 2 napjeva iz Paga, 1 napjev iz Praputnjaka; Otok Krk se predstavlja s 42 napjeva iz Baške, 7 napjeva iz Stara Baške, 37 napjeva iz Dobrinja, 20 napjeva iz Malinske, 17 napjeva iz Omišlja, 5 napjeva iz Punta, 20 napjeva iz Vrbnika; Otok Cres predstavlja 7 napjeva iz Beleja, 5 napjeva iz Martinšćice, 2 napjeva iz Miholjašćice, 12 napjeva iz Orleca, 4 napjeva iz Vidovića; Otok Susak predstavlja 16 napjeva. Matetićevo rodno područje Kastavštinu, predstavlja 22 napjeva od kojih je posljednji za sopile¹⁷.

Svaki od glazbenih napjeva pripada specifičnom glazbenom folkloru s područja Istre, Hrvatskoga primorja i sjevernojadranskih otoka, a koji se temelji na specifičnom načinu pjevanja i sviranja kolokvijalno zvanog “u dva” ili “na tanko i debelo” (Grgurić, Perak, Sučić, 2020).

¹⁷ Multimedij­ska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>)

4.3 Postupak izrade platforme

Slika 2. Shema procesa stvaranja digitalne platforme “Zaspal Pave”.

Kao što je spomenuto, za samu ideju nastajanja platforme temelj je bila zbirka napjeva “Zaspal Pave”. Počevši od knjige, daljnji rad granao se u nekoliko koraka koji su se simultano odvijali, a čiji je cilj bio izrada i oplemenjivanje baze podataka koja će biti temelj buduće digitalne platforme. Jedan od početnih koraka bio je pretvaranje fizičke notografije svakog pojedinog napjeva iz zbirke u digitalnu inačicu notacije koristeći program “Encore”. Svaka pojedina digitalna notacija pretvorena je i u PDF datoteku. Taj korak bio je izuzetno važan i za kasniji rad u vidu konverzije u MIDI format, koji “sadrži podatke o notaciji, visini tona, dinamici i jačini. (...) Osim za upravljanje instrumentalnim zvukom, MIDI se primjenjuje u kompoziciji, a pogotovo je važan u raznim oblicima elektronske glazbe.” (Konfic, 2017: 231). Potom su MIDI datoteke pretvorene u MP3 formate jer to “omogućava kompresiju podataka uz zadržavanje zadovoljavajuće kvalitete zvuka (Konfic, 2017: 231)”. Uz izradu digitalne notacije, potrebno je bilo napraviti strukturiranje tekstova pjesama kako bi se iste kasnije mogle pretraživati po nazivu i tekstu te kako bi se mogao izraditi dodatni sustav preporuke na temelju strukture teksta, ali i po sličnosti napjeva. Još jedan od

bazičnih koraka bio je i prikupljanje geo metapodataka o svakoj pjesmi, kako bi se svaka mogla što točnije locirati i smjestiti unutar određenog geografskog podneblja. Taj korak bio je potpomognut korištenjem programa Google Maps. To je rezultiralo kategorizacijom napjeva po geografskim područjima: Istra, Hrvatsko primorje, otok Krk, Cres, Pag i Susak. Neka od tih područja dodatno su subkategorizirana, pa je tako Istra podijeljena na Bujštinu, Bužeštinu, Labinštinu, Pazinštinu, Poreštinu, Puljštinu i Žminjštinu; Hrvatsko primorje na Kastavštinu, Novi vinodolski i Praputnjak; otok Krk na Bašku, Dobrinj, Malinsku, Omišalj, Puntar, Staru Bašku i Vrbnik; otok Cres na Belej, Martinšćicu, Orlec i Vidoviće; otok Pag.

Također, kao četvrti od glavnih početnih poteza bilo je i prikupljanje poveznica na različite izvedbe, koje su se pretraživale na YouTube glazbenoj platformi kako bi se mogle povezati s pojedinačnim pjesama, “čime se funkcionalnost proširila na mogućnost stvaranja multimedijske platforme koja reprezentira suvremenu konzumaciju i rekreaciju baštine u popularnoj kulturi.” (Grgurić, Perak, Sučić, 2020). Završetak tih koraka označavao je finaliziranu bazu podataka koja je bila spremna za dobivanje web sučelja. Sam vizualni izgled platforme, odnosno njeno web sučelje izrađeno je pomoću Python Flask aplikacije.

4.4 Izgled i sadržaj platforme

Platforma se nalazi na permanentnoj URL adresi <http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr>. Na početnoj stranici u pozadini nalazi se fotografija istarskog narodnog plesa koja etnološki invocira i prati tematiku platforme.

Slika 3. Izgled početne stranice platforme “Zaspal Pave”

U samom središtu u većem fontu stoji tekst “Zaspal Pave - multimedijaska platforma”, a odmah ispod njega stoji gumb u obliku strelice koji vodi na popis savjeta kako navigirati platformom te koje mogućnosti sama platforma nudi. Ispod, stoje 3 kraća odjeljka koja govore o nastanku platforme, multimedijalnoj bazi i suradnjama. Pri dnu nalaze se općeniti podaci poput adrese Ustanove Ivan Matetić Ronjgov, adrese, kontakta te korisnih linkova. Na početnoj stranici, uz gornji vodoravni rub nalazi se s lijeva na desno naslov platforme “Zaspal Pave”, zatim kućište tražilice koje omogućava tekstualni unos, a kojem je pridružen gumb “Traži”. Nadalje, desno od tražilice nalazi se padajući izbornik naziva “Uvod” koji nudi linkove na iduće sekcije. Prva od njih, naslova “Probuđeni Pave” prikazuje naslovnice fizičke zbirke te u popratnom tekstu prikazuje kratak opis njenog sadržaja te općenitih karakteristika. Iduća sekcija naziva “Ivan Matetić Ronjgov” prikazuje multimedijalnu biografiju i melografski rad Ivana Matetića Ronjgova. Sekcija “IMR Glazbeni opus” sakuplja cjelokupni prikaz skladateljskog rada Ivana Matetića Ronjgova kroz njegovu ostavštinu, skladateljstvo, zborove i pjesme, uz popratne audio zapise. “Istarska ljestvica” sekcija je koja nudi prikaz općenitosti istarsko-primorskog tonskog niza, dok “Sopile” podrobnije govori o tom specifičnom tradicionalnom puhačkom glazbalu, kao i o brojnim crticama iz naroda i folkloru. Sekcija “Ples” govori o plesnoj tradiciji i praksi podneblja koja su zastupljena u platformi i kojima pripadaju i spomenuti napjevi.

Desno od uvoda nalaze se poveznice za pristupanje napjevima po lokalitetima, pa tako stoji padajući izbornik “Primorje” koji vodi na skup napjeva Kastavštine, Novog vinodolskog i Praputnjaka, zatim Istre, koji se grana u Bujštinu, Bužeštinu, Labinštinu, Pazinštinu, Poreštinu, Puljštinu i Žminjštinu; Krk se dijeli na Bašku, Dobrinj, Malinsku, Omišalj, Punat, Staru Bašku i Vrbnik. Otoci Pag i Susak stoje samostalno. U krajnjem desnom kutu nalazi se sekcija Mikrotonalis koja opisuje projekt Adria Microtonalis, istraživanje tijesnog dvoglasja na Jadranu. U nastavku teksta, pod paragrafom “Mogućnosti platforme”, bit će opisan izgled i mogućnosti tražilice, kao i izgled stranice pojedinog napjeva.

4.5 Mogućnosti platforme

Platforma u sebi ima integriranu tražilicu, koja omogućuje pretraživanje po ključnim ili sadržajnim riječima. Odmah pri pretraživanju, tražilica na ekran izbacuje rezultate pretrage u 4 stupca. Prvi stupac sadrži naziv napjeva koji je link na sam napjev. Ostali stupci sadrže naziv područja kojem napjev pripada, mjesto, te audio traku s mogućnošću momentalne reprodukcije.

The screenshot shows the 'Zaspal Pave' website interface. At the top, there is a navigation menu with links for 'Uvod', 'Primorje', 'Istra', 'Cres', 'Krk', 'Pag', 'Susak', and 'Microtonalis'. A search bar contains the word 'Pjesma' and a 'Traži' button. The main content area is titled 'Pazinština' and features the song title 'Nije mene naranča rodila'. Below the title, there is a list of five lyrics: '1. Ni je mene naranča rodila, nije mene naranča rodila. 2. Već je mene mat moja rodila. 3. Rodila me za grmom zelenim. 4. Bukva mi je za zikvicu bila. 5. Bura mi je zibarinka bila.' To the right of the lyrics is a digital musical notation (MIDI) for the song, labeled '49. NIJE MENE NARANČA RODILA' and 'Beram'. The notation includes a tempo marking 'Moderato' and a key signature of two flats. Below the notation, there are two columns of lyrics corresponding to the first and second lines of the song. At the bottom left, there is an audio player with a play button and a progress bar showing '-0:15'. Below the audio player is a 'Midi' section with a download button labeled 'Nije mene naranča rodila.mid'.

Slika 4. Izgled napjeva na platformi “Zaspal Pave”

Po kliku na određeni napjev, hiperlink vodi na stranicu koja sadrži s lijeve strane naslov napjeva i odmah ispod tekst, dok se s desne strane nalazi digitalna notografija. Jedna od mogućnosti je pregledavanje i ispisivanje PDF-a notografije u PDF pregledniku.

Odmah ispod teksta pjesme nalazi se i audio traka s mogućnošću preslušavanja i reprodukcije napjeva, a odmah dolje se nalazi i link za preuzimanje midi formata. On omogućuje preoblikovanje glazbenih napjeva uz pomoć korisničkih digitalnih instrumenata što potiče na kreativnost i daljnje korištenje. U drugom dijelu stranice nalaze se, ukoliko postoje, povezane izvedbe s određenim napjevom koji se nalaze na YouTube platformi, a koji su mogući za reproduciranje odmah na platformi. Ispod povezanih izvedbi nalazi se isječak Google Maps kate koji točno ukazuje na geografsko područje iz kojeg određeni napjev dolazi.

5. Značaj platforme i daljnji razvoj

Digitalni opus okupljen na platformi predstavlja vrijedan zbir Matetićevo rada koji je na ovaj način trajno očuvan. Posljednjih godina razvio se čitav spektar novih digitalnih tehnologija koje omogućuju nove forme kulturalne participacije, učenja i iskustva (Geser et al, 2014: 8). Nove tehnologije poput one korištene za izradu ove platforme omogućuju korisnicima određenu vrstu sudjelovanja u očuvanju baštine njenom kolektivnom održavanju. Tako se putem ove platforme korisnici, otvaranjem mogućnosti preuzimanja MIDI datoteka, potiču na daljnje stvaranje

umjetničkih sadržaja putem vlastitog kreativnog rada što ujedno znači i nastavljen život za ovu možda i zaboravljenu vrstu kulturalne baštine. Danas se vrlo lako izgubiti u moru sadržaja popularne kulture i na neki način izgubiti doticaj s korijenima vlastite kulture. Stoga sadržaji poput ove platforme, osim što omogućuju svojim korisnicima aktivno sudjelovanje u kulturnom radu, daju do znanja da oni više nemaju pasivnu već aktivnu ulogu u kulturi. Hunner i Westergren kažu da usmjeravajući se na zajedničku i lokalnu povijest, javnost vidi kako povijest nije apstraktna, nije nešto što se događa drugdje s malo veze s našim životima, ali da je povijest svuda oko nas. Prošlost nas čini takvima kakvi jesmo, doprinosi našem identitetu i stvara sadašnjost, kao i pomaže nam u pripremi za budućnost. (Hunner, Westergren, 2011: 121).

Isto tako, korisničkim sudjelovanjem u rastu i razvitku digitalnog opusa ova platforma ima potencijal postati vrstom društveno interaktivnog huba u virtualnom prostoru. Samim time što se će baza obogaćivati i izvedbama korisnika i korisnica profesionalnog, poluprofesionalnog i amaterskog glazbenog obrazovanja otvara se mogućnost stvaranja nove građe, potiče se i interakcija njegovatelja i zaljubljenika u kulturnu baštinu.

Također, dostupnost materijala uvelike je povećana za razliku od fizičke lokacije gdje se audio vizualna građa u fizičkom obliku do sad nalazila. Iako se ona uživo i dalje tamo može doći posjetiti, na ovaj način puno više ljudi ostvaruje način da u njoj uživa i sudjeluje.

Digitalna humanistička znanost kao polje ima dinamičnu i uzbudljivu kvalitetu koja proizlazi iz činjenice da nije određena ili u potpunosti institucionalizirana i da se zajednice intenzivno raspravljaju (Svensson, 2016: 41). Ovakav projekt može poslužiti kao inspiracija ali i kao odskočna daska za daljnji nastavak rada u polju digitalne humanistike, ali i štite, jer je platforma od velikog značaja i istraživačima i znanstvenicima u polju etnologije, glazbe, antropologije, i muzikologije zato što na jednom mjestu okuplja vrijedne tradicijske glazbene artefakte vrijedne proučavanja i izučavanja.

5. Zaključak

U današnjem dobu, digitalizacija u generalnom smislu predstavlja korak naprijed u prilagođavanju zahtjevima modernog društva, praćenju trendova i povećanju dostupnosti i baratanju nad informacijama. Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” predstavlja izvrstan primjer uspješne digitalizacije nematerijalne kulturne baštine. U tom kontekstu, nematerijalna baština prije svega govori o dubokoj ukorijenjenosti glazbe u kulturu određenog naroda, te na drugačiji način progovara o povijesti, identitetu i načinu života, kao i o samoj prošlosti. Ona je identitetski nositelj te artefakt od nemjerljive vrijednosti. Platforma “Zaspal Pave” predstavlja primjer uspješne prakse digitalizacije kulturne baštine jer na taj način proširuje dostupnost i pristupačnost muzejskoj građi ustanove Ivan Matetić Ronjgov, te radi svojih brojnih mogućnosti potiče na interakciju s baštinom u aktivnom konzumiranju ali i stvaranju novih formi aktivnog kulturnog angažmana putem kreativnog rada na temelju postojeće baštine. Time platforma potiče ne samo prezerviranje baštine već i njenu uporabu, bivajući u korak sa suvremenim zahtjevima modernog društva i globalizacije.

6. Popis literature

- (1) Biryukova, M. V., Nikonova, A. A. (2017.) "The Role of Digital Technologies in the Preservaion of Cultural Heritage", *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, sv. 5 (1): 169-173.
- (2) Borowiecki, K. J., Forbes, N., Fresa, A. (ur.) (2016.) *Cultural Heritage in a Changing World*, New York: Springer
- (3) Castells, M. (1997./2002.) *Moć identiteta*, prev. M. Bulović, Ž. Markić, Zagreb: Golden marketing.
- (4) Constantinidis, D. (2016.) "Crowdsourcing Culture: Challenges to Change", u: *Cultural Heritage in a Changing World*, New York: Springer: 215-237.
- (5) Geser, G., Hornung-Prähauser, V., Strasser A. (ur.) (2014.) *Handbook for Creative Cultural Heritage Cooperation Projects*, Salzburg: Salzburg Research Forschungsgesellschaft m.b.H.
- (6) Grgurić, D., Perak, B., Sučić, L. (2020.) "Kostrena u zbirci Zaspal Pave", u: S. Vranić (ur.) *Život, kultura i povijest Kostrene* (u procesu objave).
- (7) Li, M. (2013.) "Traditional Music as "Intangible Cultural Heritage" In the Postmodern World", magistarski rad, The Unversity of Texas at Austin, Austin
- (8) Prašelj, D. (ur.) (1990.) *Zaspal Pave. Zbirka notnih zapisa narodnih pjesama Istre i Hrvatskog primorja*, Rijeka: Izdavački centar Rijeka, Kulturno-prosvjetno društvo „Ivan Matetić Ronjgov“
- (9) Svensson, P. (2016.) "Digital Humanities as a Field", u: *Big Digital Humanities*, Ann Arbor
- (10) Širola, B. (1933.) "Sopile i zurle", *Narodna starina*, sv. 12 (30): 1-64.

7. Popis izvora

- (1) Concept of Digital Heritage. UNESCO (<https://en.unesco.org/themes/information-preservation/digital-heritage/concept-digital-heritage>), pristupljeno, 25. svibnja 2020.
- (2) Concept of Digital Preservation. UNESCO (<https://en.unesco.org/themes/information-preservation/digital-heritage/concept-digital-preservation>), pristupljeno, 25. svibnja 2020.
- (3) “Digital solutions in the field of cultural heritage”, izvješće sa platforme “Policy Learning Platform on Environment and resource efficiency”, Interreg Europe (https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/plp_uploads/policy_briefs/2018-08-06_Policy_brief__on_digital_technologies.pdf), pristupljeno 25. svibnja 2020.
- (4) Digitalizacija. Hrvatska enciklopedija (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=68025>), pristupljeno 23. svibnja 2020.
- (5) Dvoglasje tijesnih intervala Istre i Hrvatskog Primorja, Službeni portal ministarstva kulture (<https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=5229>), pristupljeno 27. svibnja 2020.
- (6) Holtorf, C. (2011.) “The Changing Contribution of Cultural Heritage to Society”, *Museum International: The Social benefits of heritage*, sv. 62 (1-2): 8-16.
- (7) Hunner, J., Westergren, E. (2011.) “Engaging the Present through the Past”, *Museum International: The Social benefits of heritage*, sv. 62 (1-2): 119,129.
- (8) Inawat, R. J. (2015.) “Music as Cultural Heritage: Analysis of the Means of Preventing the Exploitation of Intangible Cultural Heritage”, *J. Marshall Rev. Intell. Prop. L.*, sv. 14 (2): 229-248.
- (9) Konfic, L. (2017.) “Predstavljanje osnovnih pojmova digitalne humanistike u vezi s glazbom i muzikologijom, ili: što je digitalna muzikologija?”, pregledni rad, Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU: Zagreb.
- (10) Kulturne djelatnosti. Ministarstvo kulture i medija (<https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/izdvojena-lijevo/kulturne-djelatnosti-186/186>), pristupljeno 3.9.2020.
- (11) Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>), pristupljeno 22. svibnja 2020.
- (12) Nilson, T., Thorell, K. (2018.) “Introduction”, u: T. Nilson, K. Thorell (ur.) *Cultural Heritage Preservation: The Past, the Present and the Future*, Halmstad: Halmstad University, str. 9-22.
- (13) “Preserving Culture and Heritage Through Generations” (2014.), pregled foruma *Diversity Matters* (http://amf.net.au/library/uploads/files/Forum_overview_and_theme_summaries.pdf)

fbclid=IwAR0qS3z-_mdoW1bG3DmFz-

fryXnqxJIR1TuMySeZoxcctoRA0%20HJEJMeAUEY), pristupljeno 24. svibnja 2020.

(14) Projects. EADH - European association for digital humanities (<https://eadh.org/projects>), pristupljeno 4.9.2020.

(15) Vežić, A. (2014.) "Digitization of the Cultural Heritage", izvješće sa "South-East European Eco Forum & Exhibition 2013" (<https://www.scribd.com/document/86194555/Digitization-of-Cultural-Heritage>), pristupljeno 25. svibnja 2020.

8. Popis priloga

- (1) Slika 1. Ivan Matetić Ronjgov (izvor: Ivan Matetić Ronjgov. Enciklopedija (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=39419>)).
- (2) Slika 2. Shema procesa stvaranja digitalne platforme “Zaspal Pave” (izvor: Grgurić, D., Perak, B., Sučić, L. (2020.) “Kostrena u zbirci Zaspal Pave”, u: S. Vranić (ur.) *Život, kultura i povijest Kostrene* (u procesu objave)).
- (3) Slika 3. Izgled početne stranice platforme “Zaspal Pave” (izvor: Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>)).
- (4) Slika 4. Izgled napjeva na platformi “Zaspal Pave” (izvor: Multimedijaska platforma “Zaspal Pave” (<http://zaspal-pave.ustanova-imronjgov.hr/uvod#header1-35>)).